

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Вознесенский С.А. Финансовый контроль в СССР. – М.: Юридическая литература, 1973.
2. Кредитно-расчетные правоотношения и финансовый контроль. – М.: Наука, 1964.
3. Андреев В. Виды финансового контроля за предпринимательской деятельностью // Российская юстиция. – 1998. – №10. – С. 13.
4. Финансовое право: Учебник / Под ред. О.Н. Горбуновой. – М.: Юристъ, 1996.
5. Ногина О.А. Налоговый контроль: вопросы теории. – СПб.: Питер, 2002.
6. Бурцев В.В. Государственный финансовый контроль: методология и организация. – М.: Информационно-внедренческий центр „Маркетинг“, 2000.
7. Кучеров И.И., Судаков О.Ю., Орешкин И.А. Налоговый контроль и ответственность за нарушение законодательства о налогах и сборах / Под ред. И.И. Кучерова. – М.: АО „Центр ЮРИнфоР“, 2001.
8. Закон України від 04.12.90 р. № 509-ХІІ «Про державну податкову службу в Україні».
9. Про затвердження форми Акта про результати камеральної перевірки податкових декларацій (розрахунків) по окремих загальнодержавних і місцевих податках і зборах: Наказ Державної податкової адміністрації України від 27.10.2004 № 616 // Вісник податкової служби України. – 2004. – № 43.
10. Про контрольні пости державних податкових інспекцій на підприємствах, що виробляють спирт та алкогольні напої: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.01.97 № 9 // Урядовий кур'єр. – 1997. – № 10.
11. Касьяненко М.М., Гринюк М.В., Цимбал П.В. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України: Навч. посібник – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001 – 229 с.
12. Онищенко В. Податковий контроль у системі державного регулювання економіки // Регіональна економіка. – 2002. – № 1. – С. 213-218.
13. Химичева Н.И. Финансовое право: Учебник. – М.: БЕК, 1995. – 228 с.

РЕЗЮМЕ

Розглянуто особливості форм проведення податкового контролю та методи його здійснення. Визначені особливості застосування різних форм податкового контролю, а також їх співвідношення з відповідними методами.

Ключові слова: податковий контроль, форми контролю, форми податкового контролю, методи податкового контролю, податкові пости.

РЕЗЮМЕ

Рассмотрено особенности различных форм осуществления налогового контроля и методы его реализации. Определены особенности применения разных форм налогового контроля и их соотношение с соответствующими методами.

Ключевые слова: налоговый контроль, формы контроля, формы налогового контроля, методы налогового контроля, налоговые посты.

SUMMARY

The peculiarities different forms of tax control and implementations. Were defined peculiarities of application of different forms of tax control and their relation to the appropriate methods.

Key words: tax control, shape control, forms of tax control, methods of tax control, tax positions.

ФУНКЦІОНАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Ратушняк С.М., здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Постановка проблеми. У процесі історичного розвитку способів виробництва, зміни суспільно-економічних формацій змінюються і роль економічної безпеки, її функції, діапазон застосування. Ось чому дуже важливо у зв'язку з проведеними в країні з початку 90-х років минулого сторіччя соціально-економічними реформами знову повернутися до осмислення місця і ролі економічної безпеки через її функціональне призначення в нових політико-економічних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На актуальність проблеми економічної безпеки як пріоритету державної політики вказують численні теоретичні дослідження й узагальнення як вітчизняних учених, зокрема таких, як: З. Варналій, Б. Данилишин, Я. Жаліло, А. Барановський, В. Бойко, В. Гесць, О. Гойчук, Б. Губський, М. Корецький, В. Мунтян, О. Кириченко, Т. Ковальчук, Б. Пасхавер, Ю. Пахомов, П. Саблук, О. Скидан, В. Шлемко, Л. Яремко, так і зарубіжних учених – А. Алтухова, К. Баррета, І. Богданова, С. Глазьєва, А. Городецького, Ю. Одума, Г. Столярова, Н. Фурса та інших. Поряд з тим, залишаються актуальними, і перш за все, з методологічної точки зору питання характеристики категорії «економічна безпека» через розкриття змісту її функцій.

Метою статті є визначення економічної сутності категорії «економічна безпека» на основі аналізу її функцій.

Виклад основного матеріалу. Сукупність специфічних економічних відносин особливо яскраво і з найбільшою повнотою відображається в функціях економічної безпеки. Стосовно економічних категорій функція завжди є проявом їх сутності в дії і виражається в різних формах, бо саме функціональні особливості визначають основне призначення явища, його субстанцію. «Функції тієї чи іншої економічної категорії – вираження суспільного призначення даної економічної категорії» [1].

Функції економічної безпеки як економічної категорії - це також форми прояву її сутності в дії, їх суспільного призначення. А тому, функція економічної категорії завжди є об'єктивною, оскільки зумовлена суспільним призначенням категорії. Дуже важливо підкреслити те, що оскільки в функції розкривається специфічне суспільне призначення категорії, то в ній і більш повно розкривається її сутнісна економічна природа.

Кожна з функцій реалізує внутрішні властивості, ознаки і риси даної економічної категорії, а також показує, яким чином реалізується суспільне призначення економічної безпеки як частини єдиного процесу відтворення.

В теперішній час в економічній літературі зустрічається чимало публікацій, присвячених вивченню функцій ризику. Разом з тим практично відсутні теоретичні дослідження функціональної складової економічної безпеки, що не дозволяє виявити природу цього явища і створити цілісне уявлення про нього.

На думку відомого соціолога Т. Парсонса, саме «функція визначає необхідні умови збереження незалежного існування системи всередині середовища» [2]. Слід погодитися з думкою Т.Д. Ромашенко [3], яка, розглядаючи економічну безпеку як систему, вважає, що функціями економічної безпеки є: захисна, регулятивна, превентивна (попереджувальна), інноваційна, соціальна. Захисна функція полягає в необхідності захисту економічної системи від внутрішніх і зовнішніх загроз. Реалізація даної функції безпосередньо пов'язана з формуванням і використанням ресурсного потенціалу економіки. Звідси випливає триєдине завдання забезпечення економічної безпеки:

- а) створення соціально-економічних ресурсів, необхідних і достатніх для відображення загроз і забезпечення економічної безпеки;
- б) захист ресурсів країни від нерационального використання, руйнування та інших негативних явищ, що завдають шкоди національній економіці;
- в) захист національної економіки від зовнішнього соціально-економічного впливу, що загрожує безпеці.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Регулятивна функція означає, що нейтралізація ризиків і забезпечення економічної безпеки відбуваються за допомогою механізмів, представлених різними підсистемами економічних відносин: внутрішньогосподарським, власне механізмом ринку і механізмом державного регулювання економіки. Кожен з названих регулюючих механізмів має свої функції, об'єкти і суб'єкти, методи та інструменти.

Механізм ринкового саморегулювання є об'єктивною основою нейтралізації загроз, що виникають. За допомогою цін і конкуренції економіка повертається до рівноваги. У той же час практика господарювання переконливо підтверджує обмежену здатність суб'єктів господарювання до прийняття оптимальних рішень в умовах невизначеності економічної ситуації та ринкової кон'юнктури. З часів Великої депресії в країнах з ринковою економікою було усвідомлено, що деякі явища виходять за сферу інтересів окремих економічних суб'єктів і можуть нести в собі заряд потенційних загроз.

Ринковий механізм – носій індивідуальних і групових інтересів, в той час як держава, є виразником національних економічних інтересів і покликана координувати дію суб'єктів з урахуванням балансу їх інтересів на всіх рівнях забезпечення системи економічної безпеки (мікро-, мезо-, макроекономічному).

Характер державного регулювання варіюється від доповнюючого та підсилюючого ринковий механізм до компенсуючого його обмежені (постійно або тимчасово) можливості. Тому держрегулювання економіки направлено на впорядкування, трансформацію відносин саморегулювання в межах національного господарства.

На макрорівні регулююча функція проявляється не лише в нейтралізації або зниженні небезпеки, а й в отриманні додаткових надбань (забезпечення стійкості економічної системи, зростання міжнародного авторитету країни тощо). Метою державного регулювання є оптимізація рівня економічної безпеки, що, в свою чергу, спрямовано на рівновагу між заощадженнями та інвестиціями, забезпечення макроекономічної стабільності; підтримання сталого економічного зростання, створення економічних і правових умов функціонування суб'єктів господарювання.

Однак держава суперечливо впливає на економічні ризики, підвищуючи або знижуючи безпеку економічних суб'єктів. Максимізація безпеки окремих індивідів і груп вступає в конфлікт з національною безпекою. Держава, нейтралізуючи загрози і сприяючи зростанню економічної та національної безпеки в цілому, в той же час може обмежувати права і свободи домогосподарств і підприємств. Іншими словами, держава, гарантуючи захист інтересів економічних агентів та їх безпеку, може становити для них певну загрозу. У такій ситуації виникає небезпека появи нових, так званих інституціональних ризиків, що продукуються непродуманими діями держави.

У цьому випадку економічна система починає давати збій, віддаляючись від точки безпечного функціонування. Ціною за необачність можуть стати переплетіння безробіття і зростаючої, неконтрольованої інфляції, розлад грошової системи та державних фінансів, труднощі з оновленням структури виробництва, повільне просування до нової якості економічного зростання.

Превентивна функція економічної безпеки направлена на попередження виникнення критичних ситуацій в економічних процесах. Це передбачає розробку заходів соціально-економічного та організаційно-технічного характеру, спрямованих на купірування загроз, що виникають, і підвищення захисних функцій системи. З медичної практики відомо, що будь-яку хворобу легше попередити, ніж лікувати. Даний принцип повністю може бути застосований і до практики господарювання. Однак, щоб розробити превентивні заходи і впровадити їх у життя, необхідно володіти повною, достовірною та своєчасною інформацією щодо небезпеки, загрози та ризиків, які насуваються. Інформаційне забезпечення економічної безпеки є дуже важливим. Сигнали, що надходять з внутрішнього та зовнішнього середовища, можуть стати поштовхом до прийняття термінових, а часом і невідкладних заходів щодо усунення причин економічної та соціальної напруженості. У зв'язку з цим, особливого значення набувають обсяг і якість інформаційних ресурсів. За їх допомогою можна з необхідною і достатньою мірою достовірності визначити головні загрози життєво важливим інтересам громадян, суспільства, держави і, отже, створити адекватні умови для їхньої безпеки.

Основи інформаційних засобів і ресурсів, які забезпечують реалізацію превентивної функції економічної безпеки, становить комплекс критеріїв та показників-індикаторів. Дана інформація відіграє ключову роль в діагностиці стану економічної системи і відкриває можливості корекції цього стану на основі розробки програм. Інноваційна функція визначається здатністю економічної безпеки до спонукання пошуку нетрадиційних рішень в запобіганні можливих негативних наслідків, що продукуються дією загроз у національній економіці. Реалізація даної функції опосередкована формуванням компенсаційного потенціалу економіки. Компенсаційний потенціал виступає в двох видах: внутрішній, заснований на самоорганізації економічної системи, і зовнішній, детермінований регулюючим впливом держави. Головна мета компенсаційного потенціалу полягає в запобіганні збитку, його зниженні або компенсації. Засобами досягнення цієї мети виступають різноманітні форми, методи, інструменти, спрямовані на підвищення ефективності та конкурентоспроможності економіки й забезпечення сталого економічного зростання.

Соціальна функція визначає здатність національної економіки забезпечувати взаємореалізацію інтересів суб'єктів господарювання і соціальних груп, а також можливість найбільш повного задоволення різноманітних потреб всіх членів суспільства. Реалізація даної функції сприяє формуванню високої якості життя населення і гарантує дотримання соціально-економічних прав і свобод громадян. Кожна людина постійно піддається певним об'єктивним ризикам і негативним впливам природи і соціального середовища. Серед них є чинники, що носять неминучий характер в силу фізіологічних закономірностей (старість, хвороби та ін.). Але є й соціально-економічні фактори, що несуть в собі потужний заряд небезпек і загроз: безробіття, глибока диференціація у розподілі доходів, злочинність всіх видів (від замаху на власність до загрози для життя) тощо. Завданням держави, особливо соціально орієнтованої, є за діяння та розвиток соціально-економічного механізму пом'якшення зазначених ризиків та їх несприятливих наслідків.

Розмежування функцій носить в значній мірі досить умовний характер, оскільки вони здійснюються одночасно та окремі риси однієї функції неодмінно притаманні іншим. Всі функції здійснюються одночасно, паралельно в часі, і саме одночасна дія функцій дозволяє повністю проявитися економічній сутності даної категорії.

Економічна безпека пронизує всі економічні, виробничі відносини, тобто виробництво, розподіл, обмін і споживання матеріальних благ і послуг, всі рівні господарювання, і здатна кількісно відображати хід відтворювального процесу.

Факторами, що детермінують рівень економічної безпеки суспільства, є:

- тип економічної системи;
- система відносин власності;
- цілі розвитку економіки даної системи;
- економічний, науково-технічний, природний та інший потенціал;
- ступінь розвитку ринкових відносин;
- характер міжнародних відносин і рівень розвитку регіонів;
- місце держави у світовій економічній системі;
- фаза циклу економічної кон'юнктури.

Економічна безпека як категорія економічного базису – це теоретичне вираження об'єктивних реальних економічних відносин, обумовлених певним рівнем суспільного виробництва. Тому сутність економічної безпеки, її зміст і функції в значній мірі визначаються характером економічних відносин, які панують у суспільстві.

Таке твердження зазначається в науковій літературі. Так, О. Белокрылова дає розгорнуте визначення економічної безпеки, зазначаючи, що «економічна безпека як специфічна економічна категорія відображає окреме виробниче відношення, яке включає такі елементи: об'єкт (матеріальні блага, економіка в цілому), суб'єкти (особистість, регіон, суспільство), життєво важливі інтереси (сукупність потреб, що забезпечують можливість прогресивного розвитку) і породжувані ними протиріччя. Їх взаємозв'язок забезпечує цілісність економічної безпеки як категорії та визначає її місце в системі економічних категорій. Економічна безпека виступає як сукупність економічних відносин між індивідами, регіонами, державою відповідно до забезпечення найбільш ефективних результатів господарювання

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

[4].

Щоб виділити складові змісту економічної безпеки, слід виходити з основних ознак, що розкривають її абстрактну сутність, загальну для всіх громадсько-економічних формацій. Основна специфічна ознака якої полягає в наявності відносин, які виступають матеріальною основою її існування та функціонування. Економічна безпека як наукова категорія асоціюється з тими процесами, які на поверхні суспільного життя постають в різноманітних формах. Поглиблений аналіз дозволяє виокремити в цій категорії те загальне, що робить її частиною цілого, визначити її суспільне значення в цілісній системі суспільних відносин. Це дозволяє зробити системно-структурний підхід, який включає в себе:

По-перше. Економічна безпека, торкаючись основної сфери виробничих відносин – відносин власності, проявляє рух цієї власності між державою та суб'єктами господарювання.

По-друге. Економічна безпека виражає відносини між суб'єктами відтворювального процесу. Хоча ця ознака властива й іншим економічним категоріям, вона не перестає характеризувати суттєву сторону економічної безпеки, тобто бути її ознакою, що дозволяє відокремити від неї ті економічні відносини, які носять специфічний, не притаманний економічній безпеці, характер.

Для економічної безпеки як економічної категорії визначальне значення має її суспільна сутність, яка асоціюється з суспільними відносинами, які формуються в результаті розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту в процесі розширеного відтворення. Роль економічної безпеки полягає в тому, що вона є об'єктивною передумовою для початку кожного нового її циклу.

Аналіз економічної безпеки з позицій відтворення має кілька аспектів. Перш за все, підвищення рівня економічної безпеки має оцінюватися не як отримання разового результату, а як відтворений ефект, результат функціонування суспільного виробництва, що поєднує поточні та перспективні, внутрішні та зовнішні інтереси. Далі, підхід до економічної безпеки як категорії відтворення передбачає її оцінку та вимірювання з урахуванням всіх фаз відтворювального процесу: виробництва, розподілу, обміну, споживання.

Третє. З вище зазначеного випливає, що економічна безпека виступає як безпека національної економіки, а не просто як сума локальних видів безпеки. У цьому реалізується провідна роль національно-державних інтересів, провідна роль цілого над його частинами.

Висновки. Отже, економічна безпека включається в предмет політекономічного аналізу: по-перше, як категорія, що проявляється у взаємозв'язку між носіями економічних відносин і реалізується через категорію інтересу; по-друге, як форма прояву функціонування економіки з зовні явищ.

Не можна не звернути увагу на двоїсту природу економічної безпеки. Вона або умова існування і подальшого розвитку людського індивіда і спільнот, які вона створює, або результат їх діяльності, що обумовлює зміцнення прийнятого в суспільстві порядку і боротьби із різними загрозами.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Економічна безпека : навчальний посібник / О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко та ін. ; за ред. О. М. Джузи. – К.: Алерта ; КНТ ; Центр учбової літератури; 2010. – 368 с.
2. Парсонс Т. Система современных обществ / Т. Парсонс. – М.: Аспект Пресс, 1998. – С. 236.
3. Ромашенко Т. Д. Экономическая безопасность национальной экономики: механизм и система обеспечения в России / Т. Д. Ромашенко. – Воронеж : ВГУ, 2003. – С. 52–54.
4. Белокрылова О. С., Чепко И. Б. Экономическая безопасность и ее роль в обеспечении общественного благосостояния / О. С. Белокрылова, И. Б. Чепко ; под ред. В. Н. Овчинникова. – Ростов-на-Дону : Ростовский ГУ, 2003. – С. 3.
5. Экономическая безопасность России / под ред. В. К. Сенчагова. – М.: Дело, 2005. – С. 72.
6. Ващекин Н. П. Безопасность и устойчивое развитие России / Н. П. Ващекин, М. И. Дзалиев, А. Д. Урсул. – М.: РАН, 1998. – С. 177.
7. Федосова С. П. Экономическая безопасность Российской Федерации в условиях глобализации экономики: дисс. докт. экон. наук / С. П. Федосова. – СПб., 2006. – С. 58.

РЕЗЮМЕ

У статті досліджуються питання сутності та змісту економічної безпеки, зокрема функціональні характеристики реалізації економічної категорії «економічна безпека».

Ключові слова: економічна безпека, економічні відносини, функції економічної безпеки, сутність економічної безпеки, реалізація функцій економічної безпеки.

РЕЗЮМЕ

В статье исследуются вопросы сущности и содержания экономической безопасности, в частности функциональные характеристики реализации экономической категории «экономическая безопасность».

Ключевые слова: экономическая безопасность, экономические отношения, функции экономической безопасности, сущность экономической безопасности, реализация функций экономической безопасности.

SUMMARY

The article deals with the question of the nature and content of economic security, in particular functional characteristics of the economic category of "economic security."

Keywords: economic security, economic relations, economic security features, the essence of economic security, the implementation of the functions of economic security.

РОЗВИТОК ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НА ЗАСАДАХ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Рогова О.В., аспірант, Чернігівській державний технологічний університет

Постановка проблеми. В інтеграційних ринкових умовах господарювання одним із пріоритетних завдань економічної науки є дослідження теоретико-методологічних і прикладних аспектів забезпечення стабільного та ефективного економічного розвитку регіонів. З наростанням впливу глобалізаційних процесів все більший вплив на розвиток економіки та продуктивних сил регіону справляють його зовнішні взаємодії. Міжрегіональне, транскордонне та регіональне співробітництво, інтегральні зв'язки та їх регіональний вимір стають невід'ємною частиною ефективного функціонування регіональних систем, що підтверджується їх віднесенням до пріоритетів наукових досліджень з розвитку продуктивних сил і регіональної економіки.

На сьогодні достатньо вивчені функції та механізми, фактори впливу на процеси транскордонного співробітництва. Водночас, аналіз діяльності українських єврорегіонів засвідчує, що не виправдовуються сподівання, закладені в теоретичних обґрунтуваннях, та не досягнуті передбачувані на початку їх створення економічні ефекти. Тому проблеми, які мають місце в співробітництві регіонів потребують подальших наукових пошуків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів транскордонного співробітництва присвятили наукові